

C H U O N G : 24

KHÔNG THỂ BẢO RÀNG MARTIN có nhiều tài tổ-chức, nhưng dưới quyền chàng Nha Y-Tế Vệ-sinh đã hoàn-toàn thay đổi. Chàng chọn Bác-sĩ Rufus Ockford một thanh-niên hoạt-dộng do ông Khoa-Trưởng Silva giới-thiệu làm phụ-tá. Các công việc thường-xuyên như khám trẻ em, kiểm-dịch, dán bích-chương chống bệnh lao, vẫn tiến-hành như trước.

Việc thanh-tra ống dẫn nước và thực-phẩm có lẽ kỹ-lưỡng hơn, vì Martin không tin-tưởng các viên thanh-tra thiếu chuyên-môn như Pickerbaugh, và chàng đã sa-thải một viên, làm cho nhóm người Đức ở Khu Honedale hết sức bất mãn. Chàng cũng lưu tâm tới việc giết chuột và ruồi nhặng; Chàng cho rằng những bản thống kê nhân-khẩu phải dùng làm được việc ích-lợi hơn là chỉ ghi-chép số sinh và số tử suông. Những ý-niệm của chàng về giá-trị của những bản đồ làm cho viên thư-ký Ban Y-tế Vệ-sinh phải buồn cười; Chàng muốn có một hồ-sơ ghi-chép tác-dụng của dòng giống, của nghề-nghiệp, và hàng chục những yếu-tố về tỷ - suất bệnh

tật.

Nhưng có điều lạ nhất là Martin và Rufus Ockford thấy mình có nhiều thời giờ nhàn-rỗi quá.

Martin đoán-chùng Pickerbaugh trước kia ít ra phải dùng một nửa thời giờ của ông ta để tìm húng và trở tài húng-biện thì mới hết được.

Điều làm-lỗi thứ nhất của chàng là cứ Rufus Ockford mỗi tuần tới làm việc vài ba ngày tại Nhà Thương-Thí của Thành-phố cùng với hai bác-sĩ khác vẫn thường làm có nửa buổi. Hội Y-Học Quận Evangeline lấy thế làm giận vô cùng. Trong một tiệm ăn, Irving Waters tới bàn Martin bảo chàng:

- Tôi nghe nói anh mới tăng thêm nhân viên ở nhà thương có phải không ?

- Phải.

- Anh có ý tăng thêm nữa không ?

- Có lẽ là một ý hay đó.

- Này anh Mart này. Anh biết đấy, vợ chồng tôi đã đem hết sức mình ra để giúp cho vợ chồng anh được trọng-dãi ở đây. Tôi rất vui sướng, nếu có thể làm được việc gì để giúp đỡ cho một bạn học cũ ở Đại-Học Winne-mac. Nhưng chắc anh cũng biết là cái gì cũng có giới hạn! Không phải là tôi phản-đối việc anh mở rộng nhà thương-thí cho nhiều người đến khám bệnh dễ-dàng đâu. Kể ra thì chữa thí cho cái đám dân nghèo lười-biếng, khốn-nạn,

đê-tiên, để cho sổ sách của các bác-sĩ tu đờ phải ghi những món tiền chẳng bao giờ thu được, cũng là một cái hay. Nhưng khi mà anh bắt đầu có cái thói khuyến - khích một số đồng bệnh-nhân có đủ sức trả thù-lao, đến nhà thương chữa thí, thì quả thực là anh đã đụng chạm tới lòng thanh-liêm chính trực của các bác-sĩ ở thành-phố này, những người mà chỉ có Trời biết, người ta đã bỏ ra không biết bao nhiêu thời giờ của người ta để làm việc nghĩa...

Martin đã chẳng trả lời cho khôn-khéo thì thôi, lại còn nói một câu bậy-ba:

- Nay bạn ơi, xin bạn xéo đi cho tôi nhờ !

Từ đó trở đi, gặp nhau hai người không ai nói với ai một lời nào nữa.

Rồi Martin lấy làm khoái - trá thấy có thời-giờ để chui vào làm việc trong phòng thí nghiệm. Thoạt tiên chàng chỉ làm chơi vó-vấn nhưng rồi bỗng một hôm chàng mài - miết thí nghiệm đến quên hết mọi công việc khác.

Nguyên chàng đương thử cấy những vi-khuẩn lấy ở các chất sữa trong các xường và của nhiều người khác nhau, chàng nghĩ tới xường Klopchuk và tới loại tủa - cầu - khuẩn (Streptococcus) nhiều nhất. Tình-cờ, chàng khám-phá trong máu cừu sinh xuất rất nhiều dung-huyết-tố (hemolysin) so với máu các thú vật khác. Chàng đặt ra vấn-đề: Vì lẽ gì tủa-

cầu-khuẩn (streptococcus) lại có thể làm tan hồng-huyết-cầu của cừu dễ hơn của thỏ nhiều như vậy ?

Thật ra thì một nhà vi-trùng-học của Nha Y-Tế Vệ-sinh có nhiều công việc bận-rộn, đâu có quyền dùng thời-giờ đáng lý phải dành cho việc công-ích, để dùng hao-phí vào những việc tò-mò vô ích, nhưng con chó săn thính mũi vô trách-nhiệm trong con người Martin đã đuổi cổ anh chàng công-chức trung - thành hủ - lậu quen làm công việc hàng ngày như cái máy, ra khỏi con người chàng rồi.

Chàng xao-lãng việc khám-nghiệm đòm lao mà số bệnh-nhân mỗi ngày một gia-tăng khinh-không, và chỉ miệt-mải tìm câu giải-đáp cho vấn-đề dung-huyết-tố. Chàng muốn tủa - cầu-khuẩn cấy trong hai-mươi-bốn tiếng đồng-hồ phải sản-sinh ra được chất độc làm hoại-huyết.

Chàng thất-bại, nhưng lấy làm thích-thú và phấn-chấn, chàng ngồi hàng giờ suy nghĩ. Rồi chàng thử một chất thuốc cấy sáu tiếng đồng-hồ. Chàng lấy chất dung - dịch nổi trên một chất thuốc cấy đã được gạn bằng máy ly-tâm, trộn với một ít hồng-huyết-cầu huyền-phù và để vào máy hấp. Hai giờ sau, chàng trở lại xem thì thấy các tế-bào huyết đã tan hết.

Chàng gọi điện-thoại cho Leora bảo: "Lee ơi! Anh vừa tìm ra điều mới lạ! Em có thể gói ít bánh mì kẹp thịt đến ở đây đêm nay được

không ?"

Nàng đáp : "Sao lại không !"

Vừa thấy mặt nàng, chàng vội giải-thích ngay cho nàng hiểu rằng sự khám phá của chàng chỉ là tình-cờ, chàng bảo phần nhiều các sự khám-phá về khoa-học đều do tình-cờ mà ra, và các nhà khảo-cứu - dù tài giỏi đến đâu - cũng không thể làm gì khác hơn là xem xét những kết-quả tình-cờ tìm ra trong lúc thí-nghiệm có giá-trị gì không.

Giọng chàng nói nghe có vẻ thành - thực chín-chắn và hơi bực-tức.

Leora ngồi vào một góc, vừa gãi cằm, vừa coi một tờ báo y-học. Chốc chốc nàng lại hâm cà-phê trên ngọn lửa Bunsen cháy chập-chờn. Sáng hôm sau khi nhân-viên tới sở làm việc, họ bắt gặp một cảnh rất ít khi xảy ra trong thời Pickerbaugh : Ông Giám-Đốc thì đương-cấy vi-khuẩn, mà vợ ông thì ngủ lản ra trên một chiếc bàn dài.

Martin nói như thét vào tai bác-sĩ Rufus Ockford: "Này Rufus, bước ngay ra khỏi đây - Có ai hỏi thì bảo tôi đi vắng rồi - tôi chết rồi... và, Ồ, này, đưa Leora về nhà và tráng cho nàng hai quả trứng hộ tôi, và nếu tiện mua hộ tôi mấy miếng bánh mì kẹp thịt ở 'Quán Com Chiều' nữa, được không ?"

Rufus Ockford đáp, "Thưa xếp được ạ !"

Martin làm đi làm lại cuộc thí-nghiệm lần lượt thử dung-huyết-tổ với thuốc cấy hấp hai, bốn, sáu, tám, mười, mười-hai, mười-bốn, mười-sáu, và mười-tám giờ. Chàng khám-phá thấy dung-huyết-tổ sản-xuất nhiều nhất giữa bốn giờ và mười giờ, chàng liền đặt thành công-thức sản-xuất - nhưng chàng rầu thú vị ruột. Chàng hút thuốc, chàng tức đến toát mồ-hôi ra. Chàng thấy môn toán chàng dốt như con nít, và môn khoa-học thì rỉ bết ra. Chàng mất không biết bao nhiêu thời-giờ xoay-xở với môn hóa-học, và bị nhúc cả đầu óc với môn toán-học mãi mãi mới thu-thập được kết-quả. Chàng tưởng chàng có thể viết được một bài để đăng trên tờ "Nhật báo Bệnh Truyền Nhiễm".

Trong lúc đó, Pickerbaugh luôn luôn có bài đăng trên các báo khoa-học. Ông đăng trên tờ "Trung-tây Y-Học Tam cá nguyệt San" (Mid-west Medical Quarterly) mà ông là một trong số mười-bốn biên-tập-viên của đặc-san này. Ông đã tìm ra vi-khuẩn bệnh kinh-phong và ung-thu. Hai vi-khuẩn hoàn-toàn khác nhau của bệnh ung-thu. Thường thường ông mất nửa tháng để khám-phá ra vi-khuẩn, viết bài đăng báo. Martin thiếu hẳn cái tài sáng-tác dễ-dàng ấy.

Chàng thí-nghiệm đi, thí - nghiệm lại, chàng quạu-cọ, chửi thề, chàng không cho Leera ngủ yên, bắt nàng thức và học chế thuốc cấy vi-khuẩn và chàng lấy làm khó chịu khi nghe ý-kiến nàng nói về chất thạch.

Chàng cúi kính với viên tóc-ký. Ông mục-sư Hội Thánh "Jonathan Edwards" không thể nào mời chàng đến diễn-giảng trong Lớp Thánh Kinh lấy một lần; ấy thế mà có đến mấy tháng rồi chàng vẫn không viết xong bài khảo-luận.

Người thứ nhất phản - đối chàng là ông Thi-Trưởng. Một hôm đi một chuyến xe lửa rất thú-vị với F. X. Jordan về, ông Thi-Trưởng đi tắt một con đường sau Tòa Thi-Xã, bắt gặp Martin hai giờ sáng còn đương rầu-rĩ xếp ống thí-nghiệm vào trong lò hấp, còn Leora thì ngồi hút thuốc lá ở một góc phòng. Hôm sau, ông cho mời Martin tới bảo :

"Bác-sĩ ạ, tôi không muốn can-thiệp vào công việc của sở ông... chủ - trương của tôi là không bao giờ can-thiệp vào công việc người khác... nhưng tôi thấy hình như sau khi đã được một người có nhiều năng-lực như Pickerbaugh huấn-luyện, thì ông phải biết rằng ông bỏ ra nhiều thời-giờ làm việc trong phòng thí nghiệm là một việc điên hết sức, trong khi ông có thể mướn một người giúp việc thật giỏi mà chỉ mất có ba chục bạc một tuần. Việc ông cần phải lo là làm vui lòng mấy người có truyện buồn, thường hay chê - trách chính - quyền. Ông hãy đi đây đi đó, tới diễn-thuyết ở các nhà thờ, câu-lạc-bộ, và giúp tôi truyền bá những tư-tưởng mà chúng ta thường bênh - vực".

Martin ngẫm nghĩ: "Có lẽ ông ấy nói phải,

mình chẳng qua chỉ là một anh nghiên-cứu vi-trùng hủ-lậu. Chắc chẳng bao giờ mình hoàn thành được cuộc thí-nghiệm ấy. Công việc của mình ở đây là giữ cho mấy cha nhai thuốc lá khỏi nổ bậy. Mình có quyền tiêu - phí tiền đóng thuế của dân chúng vào những công việc khác không ?"

Nhưng cũng trong tuần-lễ đó, chàng đọc một tin quảng-cáo của sinh - vật Học - Viện McGurk (McGurk Institute of Biology) ở Nữ-Uớc loan-báo rằng bác-sĩ Gottlieb đã hóa-hợp được các kháng-thể ngay ở trong ống thí - nghiệm.

Chàng hình-dung thấy Gottlieb, nhà bác-học trầm-mặc, đâu có thích truyền thành-công hay không thành-công, mà chỉ thích ngồi nhà khóa trái cửa lại, chửi rủa những tờ báo đăng những bài tường-thuật quá đáng về các công-cuộc khảo-cứu của ông; và khi thấy rõ-rệt cái hình-dung đó, chàng cảm thấy mình chẳng khác gì một sĩ-quan cấp bé nhỏ đóng trên một hoang đảo khi nghe tin đoàn quân cũ của mình đã lên đường đến một trận tuyến mới vui vẻ ở Biên-Giới.

Thế rồi trận lôi-dình của Mụ McCandless bùng nổ.

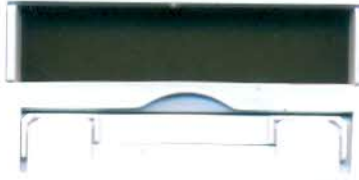

II

Mụ McCandless đã có lần đi ở làm con sen; rồi làm điều-dưỡng-viên, rồi làm ban tâm phúc, rồi làm vợ của ông McCandless, một phé binh giải ngũ về buôn thực-phẩm và có nhiều tài-sản. Chồng chết đi, mụ được thừa-hưởng hết gia-tài. Tất nhiên có truyện thua kiện, nhưng mụ đã có một luật-su rất giỏi biện-hộ.

Mụ tính hung-tợn, vô-duyên, ty-tiện, mờ-ám, thế mà lại còn thêm cái tính cuồng-dâm. Giới Thượng-Lưu Nautilus không ai thèm giao-thiếp với mụ; nhưng trong cái phòng khách hôi hám trên cái đi-văng một nhà mụ, mụ thường tiếp bọn đàn ông luống tuổi, tuy có vợ có con, song bịnh-hoạn, lẩn-cẩn, một anh cảnh-sát trẻ thường vay mượn tiền nong của mụ, và lão F. X. Jordan, con buôn chính-trị.

Trong Xóm Thụy-diễn, mụ có một dãy nhà cho thuê bán thiu nhất thành-phố. Martin đã ghi dãy nhà đó vào bản-dồ "Ổ vi-trùng lao", và sao khi thảo-luận với Bác-sĩ Rufus Ockford và Leora, chàng tuyên-bố dãy nhà ấy là ổ giết người. Chàng muốn phá đi, nhưng quyền-hành về cảnh-sát, ông Giám-Đốc Nha Y-tế Vệ-sinh không rõ-rệt chút nào. Sở dĩ Pickerbaugh trước kia nắm được quyền - hành rộng lớn chỉ

vì chẳng bao giờ ông xử dụng đến nó cả.

Martin liền xin với Tòa-Án phán-quyết lĩnh phá-hủy những ngôi nhà ấy. Luật-sư của mẹ kia cũng là luật-sư của F.X. Jordan, và người làm chứng chống Martin hùng-biện nhất lại là Bác-sĩ Irving Watters. Nhưng tình-cờ vị chánh-án chính-thức của phiên tòa hôm đó lại vắng mặt, thành-thủ vụ kiện được đem ra xử trước một ông tòa khác, vì quá ngu và thực thà nên ông này bác đơn xin huyền án của luật sư bên bị và ra lệnh cho Nha Y-Tế Vệ-sinh có thể áp-dụng những phương-pháp theo luật của thành-phố đã quy-định trong những trường-hợp khẩn-cấp.

Chiều hôm đó, Martin bảo Rufus Ockford: "Anh nghĩ mẹ McCandless và Jordan có chống án không? Vậy trong lúc 'tương đối' hợp-phép này mình cứ đến phá quách đi cho xong nhỉ?"

Rufus Ockford nói: "Phải đấy, xếp ạ, và nếu có bị đuổi, thì mình tới Oregon mở phòng mạch cần gì. À mà dẫu sao mình cũng có thể trông cậy vào ông thanh-tra vệ-sinh của Nha được. Cách đây khoảng sáu năm, lão Jordan đã quỵn-rũ em gái ông ấy".

Hôm sau vào lúc tang-tàng sáng, một đoàn người quần áo xanh do Martin và Rufus cầm đầu, nói cười ầm-ỹ, kéo đến dãy nhà của mẹ McCandless, đuổi những người thuê ra

đường, rồi dỡ những căn nhà ọp-ẹp ấy đi. Đến trưa; khi luật-su tới, và những người thuê nhà đã được đưa đến trú-ngụ trong những tầng lầu mới mà Martin đã sung-công, thì bọn phá-hoại đến châm lửa vào những tầng dưới, mà trong có nửa tiếng đồng hồ tất cả dãy nhà ở vi-trùng kia bị thiêu-hủy hết.

F.X. Jordan ăn cơm trưa xong tới nơi đó xem. Martin thì người lem-luốc, Rufus Ockford thì đầy bụi-bặm đang uống cà-phê của Leora mang tới.

Jordan nói: "Khá lắm, các cậu chơi được bọn này đấy, có điều lần sau có chơi nữa thì nên dùng cốt-mìn cho đỡ mất thời giờ. Các cậu nên biết, tôi rất mến các cậu...tôi rất tiếc là phải chống lại các cậu. Nhưng cầu thần-thánh hãy phù-hộ cho các cậu, vì chẳng sớm thì muộn tôi sẽ dạy cho các cậu đừng có chơi lửa có ngày bỏng tay".

III

Tredgold rất tán-thưởng cái trò đốt nhà ấy, chàng khoái lắm, nói "Hay lắm! Tôi sẽ ủng hộ các anh trong mọi công việc của Nha Y-Tế Vệ-sinh".

Martin chẳng lấy lời hứa ấy làm vui, vì chàng biết bọn Tredgold hay yêu-sách lắm. Họ đã quyết-định với nhau rằng Martin và Leora cũng phải có tâm-hồn tự-do như họ, phải biết làm cho người khác vui-chơi giải-trí, mà ngay trước khi vợ chồng Arrowsmith đến Nautilus, bước vào nếp sống như họ, họ cũng đã quyết-định với nhau rằng Tự-do Tự-Tưởng và Vui Chơi là độc-quyền của bọn họ, và họ muốn vợ chồng Arrowsmith Thứ Bảy và Chủ Nhật nào cũng phải tới nhậu-nhết và đánh bạc với họ. Họ không thể hiểu vì lẽ gì Martin lại cứ thích chui vào trong phòng thí-nghiệm hàng giờ, vùi đầu vào cái gọi là "Streptolysin" chẳng liên-quan gì với truyện nhậu-nhết, xe hơi, xưởng thép, hay bảo-hiêm cả.

Một hôm, có lẽ đến nửa tháng sau cái vụ đốt nhà của mẹ McCandless, Martin làm việc khuya trong phòng thí-nghiệm, nhưng chàng cũng không làm những cuộc thí-nghiệm khả dĩ làm vui lòng Nhóm Tredgold, như lấy vi-trùng làm đục các chất lỏng, hoặc làm cho vật chất đổi màu, chàng chỉ ngồi ở bàn, mắt chăm-chăm nhìn vào bảng "đổi số". Leora không có đó, chàng lăm-lăm: "Con trời, sao lại nhè hôm nay mà ốm, chẳng đến giúp mình một tay ?"

Vợ chồng Tredgold và vợ chồng Schemihl rủ nhau đến Quán Nhà Nông. Họ gọi điện-thoại đến nhà Martin và biết chàng đang ở phòng thí-nghiệm. Đi con đường nhỏ sau Tòa Thi-

chính, họ có thể ngó vào và thấy chàng có vẻ buồn-rầu trơ-trọi.

Tredgold nghĩ ý : "Mình vào lôi thằng bé cùng đi cho nó giải-trí một lúc. Trước hết mình hãy trở về nhà, pha ít rượu cóc-tay đem tới cho nó ngạc-nhiên cái đã".

Nửa giờ sau, Tredgold bước vào phòng thí-nghiệm, miệng bô-bô lên nói :

- Đêm xuân sáng trăng như thế kia mà rúc ở trong phòng thí-nghiệm như thế này thì thực là hoài quá đi mất. Thôi cậu 'Narrowsmith' ơi! Thôi, đi chơi khiêu-vũ một lúc đi. Đợi mũ vào, lệ lên !

- Anh, anh Gold, khi quá, mình cũng muốn đi lắm, nhưng thú thực mình đương bận chút việc, không thể nào bỏ đi được.

- Thôi đi, đừng ngốc như vậy. Anh làm việc nhiều quá. Này - coi Chả đem cái gì kia. Anh hãy nể tôi một chút nào. Đi uống một ly cóc-tay lớn chơi, rồi anh sẽ thấy tinh-thần sáng-suốt ra.

Martin có thể nể bạn, uống chút rượu được, nhưng chàng chẳng thấy sáng - suốt đầu cả, mà Tredgold thấy chàng từ-chối thì lại không chịu. Nhưng chàng vẫn cứ từ-chối, lúc đầu giọng còn nhã-nhặn, sau hơn có vẻ xẵng. Ở ngoài, Schemihl nhận còi xe kêu inh-ỏi, và giữ nguyên cho nó kêu rền để thôi thúc bạn ra mau, làm cho bao nhiêu chó ở xung quanh

đó sủa vang lên, khiến Martin phát cáu, la lên : "Khổ-quá ! Anh có ra bảo tất cả đi đi không ! và để cho tôi yên thân một mình cho tôi nhờ ! Tôi đã bảo tôi còn phải làm việc mà !"

Tredgold trở mắt ra nhìn chàng một lúc rồi mới nói lên được : "Tôi đi chứ! Chắc chắn là đi chứ! Tôi không bắt người khác phải làm theo ý muốn của tôi. Xin lỗi đã làm phiền anh !"

Đến lúc Martin buồn-phiền nghĩ ra rằng mình cần phải xin lỗi bạn, thì xe đã chạy mất rồi. Ngày hôm sau và suốt cả tuần đó, chàng chờ Tredgold gọi điện-thoại tới, về phần Tredgold thì cũng đợi chàng điện-thoại lại, thế rồi cả hai người cùng chui vào cái vòng luẩn quẩn người nợ giận người kia.

Leora và Clara Tredgold có gặp nhau một hai lần, nhưng cả hai đều nguơng-ngùng, và hai tuần sau khi có viên Y-sĩ có danh-vọng lớn nhất tỉnh tới ăn cơm với vợ chồng Tredgold và công-kích Martin là một thanh-niên kiêu-hãnh, quan-niệm hẹp-hòi, thì cả hai vợ chồng Tredgold đều lắng nghe và cho là phải.

Thế là sự chống đối Martin lan-tràn ngay lập-tức.

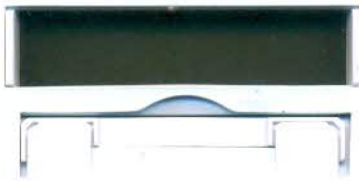
Các y-sĩ trong tỉnh đã phản-đối chàng, không những vì truyền mở rộng các nhà thương

thí, mà còn vì chàng ít khi nhờ họ giúp đỡ và không bao giờ hỏi ý-kiến họ về bất cứ một vấn-đề gì. Ông Thi-Trường Pugh thì cho chàng là người kém xã-giao. Klopchuk và Jordan bảo chàng là quân lừa đảo. Các ký-giả không ưa chàng vì tính chàng kín-đáo và thỉnh-thoảng lại xử xằng với họ. Nhóm Tredgold không bênh vực chàng như trước nữa. Martin cũng biết không ít thời nhiều tất cả những lực-lượng chống-đối đó, và chàng chắc rằng đằng sau những lực-lượng đó có những con buôn mờ-ám, những kẻ bán kem bán sữa thiếu tinh-khiết, những chủ tiệm thiếu vệ-sinh và những chủ nhà cho thuê dơ-dáy, những người trước kia vẫn ghét Pickerbaugh, nhưng không dám công-kích ông vì ông có danh tiếng lớn, được nhiều người vị nể, tất cả những người đó đương kết-hợp với nhau để tiêu-diệt toàn thể Nha Y-Tế Vệ-sinh... Chàng đâm ra phục Pickerbaugh hồi đó, và yêu Nha Y-Tế Vệ-sinh một cách vô biên.

Ông Thi-Trường Pugh có bản tin cho chàng biết chàng từ-chức đi thì có thể tránh được những truyện rắc-rối. Chàng bảo chàng không từ-chức, mà cũng chẳng đi cầu xin dân-chúng ủng-hộ mình. Chàng cứ làm việc như thường, vừa dựa vào lòng tự-tín của vợ, vừa cố không quan-tâm tới bọn người gièm-pha hại mình. Nhưng khổ nỗi chàng không thể làm như thế được.

Tin-tức báo chí và ba dòng châm-biếm

trong một bài xã-luận kết tội chàng là độc-đoán, là ngu dốt, là non-nớt. Một bà già đến điều-trị ở bệnh-viện thì bị chết, và viên-chức giữ việc khám-nghiệm tử-thi người chết bất thường nói bóng nói gió rằng đó là lỗi của "người giúp việc thân-tín của Ông Lớn Vạn Năng giữ vận-mệnh sức khỏe của chúng ta". Không biết ai đặt cho Martin cái tên "Ông Vua Con", rồi mọi người đều bắt chước gọi chàng bằng cái tên ấy.

Trong những câu truyện phiếm tại các câu lạc-bộ vào bữa ăn trưa, trong các cuộc thảo-luận tại Hội Phụ-huynh và Giáo-su, trong một bản phản-kháng hết sức thành-thật, có ký tên đảng-hoàng gọi cho Thị-Trưởng người ta trách Martin đã quá ngặt trong việc kiểm-soát sữa, đã kiểm-soát ngặt sữa một cách bất lực, đã bỏ mặc rác-rến bừa-bãi không hết đi, đã bắt phu hốt rác làm quá nhiều việc và khi bệnh đậu mùa phát-hiện ở khu Bohemien thì có dư-luận cho là chính Martin đã gây ra bệnh đó.

Mặc dầu dân-chúng chỉ lơ-mờ không hiểu chàng độc ác ra sao, nhưng một khi họ đã mất lòng tin chàng rồi, thì họ hết tin luôn, hết tin một cách vui-sướng, và đến khi bất ngờ có tin đồn rằng chàng đã phản-bội ân-nhân chàng, quyến-rũ Orchid, con gái Bác-sĩ Pickerbaugh quý-mén của họ, thì họ tin ngay.

Bị mang tiếng thiếu đạo-đức đến cái mức

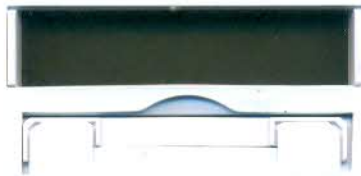

đó, chàng bị hết thấy các giáo-hội xu-thời phản-đối. Ông Mục-sư Hội - Thánh Jonathan Edwards trong một buổi thuyết-pháp đề-cập tới vấn-đề "Tội Lỗi ở những Địa - Vị Cao Cả" đã nói một câu "một kẻ, trong khi tự coi mình như một "Ông Hoàng" làm ra bộ bảo - vệ thành phố khỏi những sự nguy-hiểm hoàn-toàn tương-tượng, lại dung-túng cho thói-hu tật-xấu bí-ẩn bò-lết trong những nơi kín-đáo, kẻ đó liên-kết với những lực-lượng tham-những ác-ôn và ben côn-đò sống trên lưng đám Lao-Động chất-phác thực-thà nhưng dễ bị lòng-gạt ; kẻ đó không thể nào vươn mình lên, như một trượng-phu dũng-cảm trong đám các trượng-phu, và nói rằng : "Ta có một tấm lòng trong sạch và hai bàn tay trong sạch".

Mọi người nghe câu nói đó lấy làm thích lắm, thực ra cũng có người cho là câu nói ám chỉ ông Thi-Trưởng Pugh, có người thì gán cho lão F. X. Jordan, nhưng những người tinh ý thì biết ngay đó là một câu nói mạnh-dạn nhằm chỉ-trích "cái con quý dâm-dục phản-phúc" kia là Bác-sĩ Arrowsmith.

Trong tất cả thành phố, vắn-vện chỉ có hai vị mục-sư là bênh-vực chàng, đó là Cha Costello của Hội Thiên-Chúa-Giáo Ái-nhĩ-lan và Pháp-sư Rovine người Do-thái. Hai ông này là đôi bạn rất thân, và không có một chút thiện-cảm nào đối với ông Mục - Sư của Hội Thánh Jonathan Edwards. Hai ông đe - nạt các

tín-đồ và quả-quyết bảo họ rằng : "Người ta vừa lên phao-vu với nhau những lời chỉ-trích Ông Tân Giám-Đốc Nha Y-tế Vệ-sinh của chúng ta. Nếu người ta muốn tố-cáo ai, thì hãy tố-cáo một cách công-khai thẳng-thắn. Tôi không có nghe những lời bóng gió hèn-hạ. Và tôi xin nói để quý vị biết rằng thành-phố này may mắn lắm mới có một người vừa thanh-liêm chính trực, vừa hiểu biết chức-vụ mình, đứng đầu Nha Y-tế Vệ-sinh của chúng ta !"

Không may là Giáo-Hội của hai ông này có toàn người nghèo.

Martin biết mình đã thất-bại. Chàng cố phân-tích xem vì lẽ gì mình lại thất nhân-tâm như vậy.

"Không hẳn là do mưu-mô của Jordan và lòng oán-hận của Tredgold hay tính hoạt-đầu của Pugh. Chính là lỗi tại mình. Mình không thể đi bộ-dỡ mọi người và cầu xin mọi người cho phép mình giúp-dỡ họ được khỏe-mạnh. Và mình cũng chẳng cần đi giải-thích cho họ biết là công việc mình đương làm quan-trọng như thế nào... và mình là người duy-nhất có thể cứu số đông họ khỏi chết một cách tức-thời. Một công-chức trong một quốc-gia dân-chủ hiển nhiên là phải làm những việc đó. Nhưng mình không làm thế ! Tuy nhiên mình phải tính cách gì chú không thì cả cái Nha Y-tế Vệ-sinh này chẳng còn ra cái gì nữa".

Chợt chàng nảy ra một ý. Pickerbaugh ở đây, ông ấy có thể dè bẹp ngay bọn chống-đối, hoặc ông ấy lấy lời ngon-ngọt yêu-đương đàn-áp dần-dần. Chàng nhớ lời Pickerbaugh nói khi từ-biệt chàng: "Này cậu nên nhớ rằng tôi tuy phải xa nơi đây, nhưng ở Hoa-thịnh-đốn lòng tôi vẫn luôn luôn nghĩ đến Công Việc này, và nếu khi nào cậu thực-sự cần đến tôi, cậu cứ viết cho tôi một chữ là tôi sẽ bỏ hết mọi việc để về đây ngay với cậu".

Martin liền viết thư hàm ý nói rằng chàng hết sức cần đến ông.

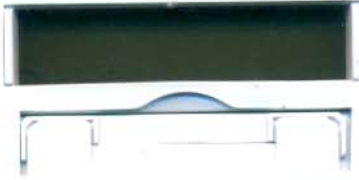
Pickerbaugh trả lời ngay - ông già Pickerbaugh thật là tử-tế ! - nhưng ông viết: "Tôi không biết kể thế nào với cậu nỗi buồn phiền của tôi lúc này không thể nào đi xa khỏi Hoa-thịnh-đốn được, nhưng tôi chắc chắn là trong lúc nóng-nảy vội-vàng, cậu đã kể câu truyện người ta chống-đối cậu một cách quá đáng mà thôi. Cậu cứ tùy-tiện viết rõ sự thật cho tôi hay bất cứ lúc nào cũng được".

Martin bảo Leora :

- Đó là vén bài chót của anh. Anh hết thời rồi. Thi-Trưởng Pugh đi câu chuyện này về sẽ đuổi cổ anh ngay tức thì. Anh bắt tài, lại thất-bại lần nữa rồi, em à".

Leora nói :

- Không, anh không bắt tài, và anh phải ăn chút ít bí-tết này đi chú, ngon lắm anh

à. Còn truyện bây giờ mình phải làm gì... kể ra đã đến lúc mình nên di-chuyển đi nơi khác rồi đây... em ghét ở mãi một nơi.

- Anh chả biết mình sẽ làm gì. Có lẽ anh có thể xin một việc làm ở viện Bào-chế Hunziker. Hay quay về Dakota mở lại phòng mạch, có kiếm lấy một số thân-chủ vậy. Cái mà anh thích nhất là làm một anh chủ trại và có một khẩu súng thật bự để tổng có hết mấy thằng Công-giáo ra khỏi thành-phố này. Nhưng trong khi chờ đợi, anh hãy cứ ngồi lì ở đây. Biết đâu anh lại chả thắng... nhờ ở một vài phép màu-nhiệm nào hay có ông thần ông thánh nào hóa phép cứu anh... Trời ơi ! Anh mệt hết sức ! Tối nay em có đến phòng thí-nghiệm với anh được không ? Nói thực chứ, anh sẽ về sớm... có khi trước mười một giờ ấy.

Chàng đã viết xong bài khảo-đề về chất streptolysin; chàng bỏ ra một ngày đi Chicago để nói chuyện về bài ấy với một viên chủ-bút của tờ "Nhật-báo Những Bệnh Truyền-Nhiễm" khi ra khỏi thành-phố Nautilus hồi-tưởng lại nổi vui sướng khi được thoát ra khỏi Wheat-sylvania để đi tới thành-phố to lớn này, chàng thấy ngưng-ngừng bối-rối. Ngược dòng thời-gian, chàng tự hỏi mình đã tiến được tới đâu, chàng thấy hoang-mang vơ-vẩn.

Viên chủ-bút ngợi khen bài khảo-đề của chàng, nhận đăng lên báo và chỉ đề-nghị chàng sửa đổi có một câu mà thôi. Xong việc chàng

phải đợi chuyến tàu trở về. Chàng chợt nhớ tới Angus Duer hiện ở Chicago, làm việc tại Bệnh viện Rouncefield - một tổ-chức tư-nhân gồm những nhà chuyên-môn về y-khoa, chia nhau phí-tốn và tiền lời.

Bệnh-viện chiếm mười-bốn phòng trong một cao-ốc hai-mươi tầng lầu, xây bằng cẩm-thạch, vàng và hồng-ngọc (hoặc những vật-liệu loại như vậy, Martin nhớ chắc chắn như thế). Phòng khách của bệnh-viện có một cái lò sưởi lớn, xây bằng cẩm-thạch, trông chẳng khác gì phòng khách của một ông vua dầu-hỏa, nhưng đây không phải là một nơi giải-trí. Thiếu-phụ ngồi ở cửa hỏi triệu-chúng bệnh và địa-chỉ của Martin. Một chú bồi phòng cầm tấm danh-thiếp của chàng chạy lẹ đưa cho một nữ điều-dưỡng; cô này vội chạy vụt ngay vào phòng giấy phía trong. Trước khi Angus lộ mặt ra, Martin phải ngồi đợi mất mười-lăm phút trong một phòng khách khác, nhỏ hơn, lịch-sự hơn, lộng-lẫy hơn, khiến khách vào phòng thấy xa-hoa quá đâm ra bối-rối. Riêng Martin phát hoảng lên đến độ các y-sĩ của bệnh-viện giả thủ có bảo chàng mắc bệnh-tật gì và cần phải mổ xẻ chỗ này chỗ nọ, chàng cũng chịu luôn.

Khi còn ở Trường Thuốc và ở Bệnh-Viện Zenith, Angus đã tỏ ra là người có tài, nay thì chàng có thể tự tin ở tài mình gấp mười lúc trước. Chàng tỏ ra rất thân-thiện; chàng ân-cần mời Martin đi uống trà; đi cạnh chàng,

Martin thấy mình trẻ-dại quá, quê-mùa quá, đàn độn quá.

Chàng lấy lòng Martin, hò-hững nói :

- Irving Watters à ? Hấn cũng là hội-viên Digam à ? không chắc tôi đã nhớ ra hấn. Ồ, phải rồi... hấn là một thằng đàn làm cho các giáo-su ai cũng phải ghét và trù nó.

Nghe Martin kể qua về truyện xung-đột của chàng ở Nautilus, Angus bảo :

- Anh nên đến làm việc với chúng tôi ở Viện Rouncefield, coi về bịnh-ly. Viên y-sĩ coi về việc này vừa xin nghỉ được mấy tuần nay. Anh có thể làm được việc ấy rất giỏi. Bây giờ lương anh ba-ngàn-rưởi một năm phải không ? Tôi có thể làm cho anh được bốn-ngàn rưởi, lúc đầu, chắc thế, và có ngày anh sẽ là một hội-viên chính-thức của Bịnh-viện và được chia các khoản tiền lợi. Nếu anh muốn làm thì cho tôi biết. Rouncefield đương bảo tôi kiếm người.

Có sẵn chỗ làm và sẵn lòng mến đối Angus, Martin trở về Nautilus và bắt đầu khiêu chiến. Khi về, ông Thị-Trưởng Pugh không đuổi chàng, nhưng bổ-nhiệm một người bạn của Pic-kerbaugh, huấn-luyện-viên túc - cầu và Giám-Đốc Ban Y-Tế Vệ-sinh Trường Đại-học Mugford, là Bác-sĩ Bissex làm Giám-Đốc thực-thụ, đứng đầu chàng.

Bác-sĩ Bissex, trước hết, cách chức Ru-

fus Ockford, ông làm việc này trong có năm phút đồng hồ xong rồi đến diễn-thuyết tại một buổi Nhóm họp của Thanh-Công-Hội, rồi quay ngay về khuyên Martin từ-chức.

Martin nói :

- Tôi cóc từ-chức! Này anh Bissex này, mình nên thành-thực thì hơn. Nếu anh muốn đuổi tôi thì cứ việc đuổi, nhưng nên thẳng-thắn với nhau. Tôi chẳng từ-chức gì cả, và nếu anh muốn hất cẳng tôi, tôi sẽ kiện anh cho mà xem, và rất có thể tôi sẽ đưa ra ánh sáng đủ bằng-chứng để cho anh, Ngài Thị-Trưởng, và lão Jordan đừng có nhúng tay vào công việc ở Nha này nữa.

- Kìa Bác-sĩ, sao lại nói vậy! Chắc chắn là tôi không cách chức Bác-sĩ đâu. (Bissex giọng như nói người nói chuyện với những sinh-viên cứng đầu cứng cổ hay những cầu-thủ bóng tròn lười-biếng). Bác-sĩ muốn ở đây với chúng tôi đến bao giờ tùy ý. Có điều, vì lý-do tiết-kiệm ngân-quỹ, tôi giảm lương Bác-sĩ xuống tám-trăm đồng một năm mà thôi !

Martin nói :

- Được, cứ việc giảm, đồ ác-ôn !

Câu nói nghe thật là đẹp, độc xuất tâm kỳ, nhưng khi Leora và chàng tính số chi thu, nhận thấy với số tiền thuê nhà đã ký trong giao-kèo, họ muốn tiết-kiệm chi-tiêu thế nào cũng không đủ sống với số lương dưới một ngàn đồng một năm.

Bây giờ không bị trách - nhiệm ràng buộc nữa, chàng bắt đầu kết bè kết đảng riêng để cứu-vãn Nha Y-tế. Chàng họp với Pháp-su Rovine, Muc-su Costello, Bác-sĩ Rufus Ockford - ông này ở lại mở phòng khám bệnh trong thành phố, viên bí-thư Ủy-ban Lao-Động, một chủ ngân hàng cho Tredgold là "phóng-dăng", và cái anh bạn Nha-y-sĩ của Bệnh-viện Học-sinh.

Chàng hý-hung bảo vợ: "Có mấy người như vậy đứng sau anh, chắc anh có thể làm nên việc. Anh sẽ bám lấy đó. Anh không để cho Nha Y-tế Vệ-sinh biến thành Thanh-Công-Hội. Bissex cũng đủ tài lâu-lĩnh ranh - mãnh như Pickerbaugh, nhưng không thành - thật và hăng-hái bằng. Anh có thể hạ được nó ! Anh không có nhiều quyền-hành, nhưng anh bắt đầu thi-hành một chương-trình nhằm làm cho Nha Y-tế Vệ-sinh trở thành một tổ-chức vững-chắc, không hời-hợt, có thể cứu mạng các trẻ nhỏ và phòng ngừa bệnh truyền-nhiễm. Anh sẽ không bỏ cuộc đâu. Rồi em xem !"

Ủy-hội của chàng đưa kháng-nghị tới Câu lạc-bộ Thương-mại, và có một hội họ tin chắc rằng viên phóng-viên-trưởng của tờ nhật báo "Người Biên-Cương" sẽ ủng-hộ họ "ngay sau khi có thể thuyết-phục viên chủ-bút của ông là không có gì đáng sợ cả". Nhưng sức tranh-đấu của Martin bị yếu dần đi vì xấu-hổ, bởi tại chàng không bao giờ có đủ tiền để trả nợ, chàng không quen trốn tránh các chủ tiệm thực

phẩm giận-dữ, nhận những thư thúc nợ, hay đứng ở cửa để tranh-biện với bọn đi thu tiền xác-láo vô lễ.

Chàng, vừa mấy hôm trước, là người quyền cao chức trọng trong thành-phố, nay phải nhẫn nhục nghe những câu như "Này thôi, trả nợ đi quân lừa đảo, hay muốn tôi đi gọi cảnh-binh đến ?"

Khi nỗi xấu-hổ nhục-nhã trở thành mối kinh-hoàng, thì Bác-sĩ Bissex lại bất ngờ giảm lương chàng đi hai trăm đồng nữa.

Chàng xông thẳng vào Văn-Phòng Thị-Trưởng để phản-đối, thì thấy Jordan đương ngồi với Pugh. Hiển-nhiên là cả hai người đều biết việc giảm lương chàng lần thứ nhì và coi đó như một trò đùa tuyệt thú.

Chàng về họp ủy-hội của chàng lại và tức giận nói, "Tôi sẽ đem việc này ra Tòa".

Cha Costello nói :

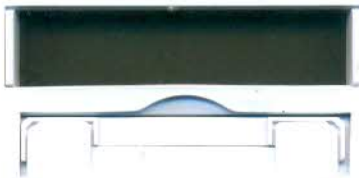
- Phải lắm.

Pháp-sư Rovine thì bảo :

- Jenkins, ông luật-sư cấp-tiến ấy sẽ cãi không, giúp anh việc này.

Ông chủ ngân-hàng khôn-ngoa nói :

- Anh không thể đưa việc này ra tòa được, trừ khi họ vô cớ cất chức anh. Bissex có quyền tùy-thích giảm lương anh. Luật thành phố

không quy-định lương của một ai cả, trừ cổ lương Giám-Đốc và Thanh-Tra. Anh chẳng thể kiện vào đâu được cả.

Điều-bộ như đóng kịch, Martin cãi :

- Nhưng thiết-tượng tôi có thể kiện được nếu họ phá Nha Y-Tế Vệ-sinh.

- Chẳng kiện-cáo được gì cả, nếu thành-phố không quan-tâm tới...

- Nhưng tôi quan-tâm. Chưa từ-chức tôi đã chết rã họng ra !

- Anh không từ chức thì anh sẽ chết rã họng ra, cả vợ anh nữa. (Ông chủ ngân-hàng nói thêm) Đây, tôi có kế-hoạch này. Anh ra mở phòng mạch riêng ở đây đi... Tôi sẽ giúp anh tài-chánh các thứ... rồi khi nào thời-cơ tới, có thể là năm, mười năm nữa, chúng mình lại họp nhau lại và đưa anh ra làm Giám-Đốc thực thụ.

- Mười năm chờ đợi... Ở Nautilus này ? Không. Tôi thua rồi. Tôi hoàn-toàn thất bại rồi... mới ba-mươi-hai tuổi! Tôi sẽ từ chức. Tôi sẽ làm tên lãng-tử.

Leora nói :

- Em biết, em sẽ thích thành-phố Chicago cho mà xem.

Chàng viết thư cho Angus. Chàng được bổ-nhiệm làm y-sĩ về bệnh-lý tại Bệnh Viện Roun-cefield. Nhưng Angus viết, "Lúc này họ chưa có cách nào để trả cho anh bốn-ngàn-rưởi, tuy

nhiên họ rất vui lòng trả tới hai ngàn rưỡi". Martin nhận lời.

V

Khi báo-chí Nautilus đưa ra tin Martin từ chức, những dân hiền-lành chất-phác chắc lưỡng bề nhau, "Từ-chức à? Bị đá đít thì có". Một tờ báo lại có bài trào-phúng ngây-thơ như sau này.

"Trong người chúng ta, những kẻ có
"tôi đáng thương, chắc đều có ít nhiều
"bản-chất đạo-đức giả, nhưng khi một
"công-chức tự cho mình là ông thánh,
"trong khi dấn mình vào mọi tội hư nát
"xấu, và giật dây bẹn chính-trị để che
"đậy cái ngu dốt bất tài hiển-nhiên của
"mình, và ngay đến cái công việc giật
"dây hạng nhất ấy cũng làm không nên mà
"chỉ thành một trò lố-lãng, mua cười cho
"thiên hạ, khiến ngay đến những tên
"ngoon-cổ nhất trong cái bọn lưu-mạnh
"chúng ta cũng phải bảo người đó là một
"tên đồ-tể".

Pickerbaugh ở Hoa-thịnh-đốn gửi thư cho
Martin viết :

"Được tin cậu từ chức, tôi buồn vô cùng.
"Tôi không kể sao cho cậu hiểu nỗi thất
"vọng của tôi sau khi đã tốn bao công
"khố nhọc để cậu vào làm và truyền-thụ
"những lý-tưởng của tôi cho cậu. Bissex
"nói cho tôi biết là vì tài-chính khủng
"hoảng trong thành-phố nên buộc lòng anh
"ấy phải tạm-thời rút lương cậu đi. Nay
"cậu ạ, cá-nhân tôi, tôi có thể làm việc
"không lương cho Nha Y-Tế một năm, và
"đêm đêm đi làm anh gác gian để sống hơn
"là bỏ cuộc tranh-đấu để có đủ mọi thứ
"xa-hoa phù-phiếm. Tôi rất buồn, Tôi rất
"mến cậu. Việc cậu đào-ngũ để trở về
"hành nghề riêng chỉ có tính cách buôn-
"bán, việc cậu bán mình, bán linh-hồn
"cho cái mà tôi đoán chắc tài-lợi lớn
"bóng-lộc cao, là một cái tát đau-đớn
"nhất vào mặt tôi từ xưa tới nay".

VI

Trên đường Chi-Ca-Gô Martin vừa suy nghĩ
vừa lăm-bám :

"Không bao giờ mình có thể ngờ rằng mình
lại thất-bại một cách chua cay như thế này,
không còn bao giờ muốn ngó thấy một phòng
thí-nghiệm hay một nha y-tế vệ-sinh nào. Từ

may bỏ hết và chỉ có làm tiền thôi.

"Mình chắc cái Bệnh Viện Rouncefield này chẳng là cái gì khác mà chỉ là một cái bẫy những thằng khờ sơn sơn thép vàng - dọa những thằng triệu-phú khốn-nạn phải đến đó khám và chữa đủ các thứ bệnh tưởng do sự buôn-bán giao-dịch sinh ra. Ước gì nó đúng như vậy. Ước gì đời mình từ đây về sau làm một bác-sĩ con buôn. Ước gì mình có khiếu làm tiền !

"Người khôn đều làm kẻ cướp hết. Họ chỉ trung-thành với bè-bạn, còn ai họ cũng khinh tuốt. Chứ sao, nếu họ là kẻ cướp thì quần-chúng lại khinh họ, vậy đại gì họ không làm kẻ cướp kia chứ ? Angus Duer thế mà khôn, nó thấy điều đó ngay từ buổi đầu, khi còn ở trường thuốc. Nó là một tay chuyên-môn giải-phẫu cừ-khôi, nhất định là thế rồi, nhưng nó biết ở đời khéo vợ-vết được cái gì thì mới có được cái ấy. Cứ nghĩ không biết đến năm nào mình mới học được những điều mà nó đã hiểu biết từ khuya rồi !

"Có biết mình sẽ làm gì không ? Mình sẽ bám riết lấy Bệnh-viện Rouncefield cho đến khi mình có thể lãnh được ba-chục-ngàn đồng một năm, rồi lúc đó mình sẽ gọi Rufus Ockford tới và bắt đầu mở bệnh-viện riêng của mình, mình làm y-sĩ nội-trú và Giám-đốc hết thấy mọi việc, có thể vợ-vết được xu nào lấy xu đó.

"Được rồi, nếu thiên-hạ thích uống thuốc thật ít mà ngắm thăm hoa thật nhiều, họ sẽ được như ý... và trả đủ tiền !

"Không ngờ mình lại có thể đón-mặt đến nước đó... chẳng muốn làm gì khác hơn là làm con buôn. Thực đấy, mình chẳng muốn làm gì khác, cứ tin mình đi ! Thế là xong !"